İDİL

GRAFİK TASARIMDAN ÜRÜNE: TASARIMCILAR İÇİN TALEP ÜZERİNE BASKI İŞ MODELİNİN İNCELENMESİ

Onur KURAN
Öğr. Gör., Eskişehir Teknik Üniversitesi Rektörlük, onurkuran@eskisehir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3879-8471

Kuran, Onur "Grafik Tasarımdan Ürüne: Tasarımcılar İçin Talep Üzerine Baskı İş Modelinin İncelenmesi". idil, 116 (2025/1): s. 30-44. doi: 10.7816/idil-14-116-03

ÖZ

Günümüzde grafik tasarımcıların çalışma alanları oldukça geniştir. Görsel iletişimin faaliyet verdiği her alanda ihtiyaç duyulan grafik tasarıma, reklam ajanslarından oyun firmalarına, yeni medya mecralarından masaüstü yayıncılık alanlarına kadar birbirinden oldukça farklı iş ortamlarında ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte serbest biçimde çalışmakta olan grafik tasarımcıların sayısının da gün geçtikçe arttığı söylenebilir. Talep üzerine baskı iş modelinin, serbest çalışmak isteyen ya da pasif bir gelir elde etmek isteyen grafik tasarımcılar, hatta farklı sanat ve tasarım disiplinlerinde uğraş veren tüm yaratıcı zihinler için giderek popüler bir hâle geldiği görülmektedir. Bu araştırmada grafik üretim teknikleri ve bağlamında dijital baskı teknolojilerinin gelişmesi ile ortaya çıkan talep üzerine baskı iş modeli incelenmektedir. Grafik üretim tekniklerinden biri olan dijital baskı yöntemleriyle, grafik tasarım disiplini başta olmak üzere farklı sanat ve tasarım disiplinlerinde çalışmalar üreten herhangi bir bireyin, çalışmalarını veya çalışmalarının dijital verilerini kullanarak bu iş modelinden nasıl faydanalabileceği araştırılmaktadır. Bu doğrultuda grafik tasarımcıların ve dijital baskı teknolojilerine uygun çalışmalar üreten herhangi bir bireyin, talep üzerine baskı yöntemiyle nasıl gelir elde edebileceği ve tasarımlarını oldukça geniş bir ürün yelpazesinde dünyanın dört bir yanına fiziki ürünler olarak nasıl ulaştırabilecekleri aktarılmaktadır. Araştırma durum saptama amacıyla oluşturulmuş betimsel bir çalışma niteliğindedir. Araştırma, bu iş modelinden faydalanmak isteyen grafik tasarımcılara bir rehber olması ve tüm sanat ve tasarım disiplinlerinde girişimciliğin önemine dikkat çekme amacıyla kaleme alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Grafik tasarım, grafik üretim teknikleri, dijital baskı, talep üzerine baskı, sanat ve tasarımda girişimcilik

Makale Bilgisi:
Geliş: 17 Eylül 2024 *Düzeltme:26 Aralık 2024* *Kabul: 29 Aralık 2024*

© 2025 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Grafik tasarımcılar ürettikleri yaratıcı imgelerini kimi zaman bir kâğıt, kimi zaman bir ekran ya da farklı yüzeylerde hayata geçirmektedir. Günümüzde görsel imgelere dönüştürülen çoğu tasarımın genellikle dijital ortamda oluşturulduğu söylenebilir. Her halükarda, günümüz teknolojisi grafik tasarımcıların ortaya çıkardıkları yaratıcı düşüncelerin hangi malzeme ya da teknikle görselleştirilmiş olsa dahi, kolaylıkla dijital ortama aktarılabilmesine de olanak tanımaktadır.

Geleneksel yöntemler ile ortaya çıkarılan tasarımların dijital ortama aktarım işlemi sırasında grafik tasarımcılar fotoğraf, tarama gibi farklı yöntemleri kullanabilmektedir. "Var olan verinin veya bilginin fare, klavye, tarayıcı gibi çevre birimleri tarafından bilgisayar gibi bir ortama aktarılması sayısallaştırma işlemidir (Uslu, 2022: 35)". Sayısallaştırma işlemiyle birlikte dijital baskı teknolojisine uygun özgün imgeler ortaya çıkarılmaktadır. Burada önemli olan hususlardan biri ise "tasarımcı, ortaya çıkacak ürünün kalitesini ve maliyetini denetleyebilmek için, baskı teknolojisi konusunda bilgi sahibi olmalıdır (Becer, 2019: 127)".

Gutenberg'in geliştirmiş olduğu hareketli metal hurufatlar ile 15.yüzyılda başlamış olan grafik üretim tekniklerindeki teknolojik gelişmelerin zaman içerisinde hızla artarak devam ettiği bilinmektedir. Farklı baskı teknolojilerinin geliştirilmesiyle gerek endüstriyel gerek sanatsal anlamda büyük bir ivme kazanılmıştır. "Ama yaratım aracı olarak bilgisayarın gelişi gerçek bir devrim niteliğindedir (Weill, 2007: 118)". Bu bağlamda baskı teknolojilerindeki gelişmelerden bir dönüm noktası ise şüphesiz bilgisayarlarla ortaya çıkan dijital baskı teknolojilerinin ortaya çıkmasıdır. Dijital teknolojilerdeki gelişmeler, grafik tasarımcılara işlerinin özü gereği yeni imkânlar sunmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ve tasarımda dijitalleşme yalnızca tasarım formlarını etkilemekle kalmamış, grafik tasarım ürünlerinin ana özelliklerinden biri olan çoğaltım görevini, kısaca grafik tasarım ürünlerinin nasıl üretildiği sorusuna da yeni cevaplar getirmiştir. Çünkü "grafik tasarım ürünlerinin en belirgin özelliklerinden biri, doğalarında barındırdıkları çoğaltım niteliğidir. Bir grafik ürün, fikir olarak özgün, ancak fiziksel yapı olarak kopyalanmış ve çoğaltılmıştır (Uçar, 2019: 294)."

Bu araştırmanın ilk bölümünde geleneksel olarak tabir edilen grafik üretim tekniklerinden, dijital baskı teknolojilerinin gelişimine kadar baskı teknolojilerine değinilmektedir. Bu kapsamda yüksek baskı, çukur baskı, taş baskı, elek baskı gibi grafik üretim teknikleri hakkında öz bilgiler verilmekte, araştırmanın devamında ise dijital baskı teknolojileri incelenmektedir. Araştırmanın ikinci bölümünde talep üzerine baskı kavramı açıklanmakta ve bu yöntemi kullanarak çalışmalarını bir iş modeline dönüştürmeyi başaran bazı grafik tasarımcılar üzerinden örnekler sunulmaktadır. Araştırmanın son bölümünde ise talep üzerine baskı iş modeliyle çalışmakta olan hizmet sağlayıcı ve tedarik firmalarına değinilmektedir. Araştırmada yer verilen tedarik firmalarının belirlenme kriteri olarak, üretim ve dağıtım niteliklerinde farklılara ya da farklı ihtiyaçlara yönelik ürün gamına sahip olmaları amaçlanmıştır. Bu kapsamda envanter genişliği bakımından Printful, masaüstü yayıncılık ürünleri özelinde öne çıkan Lulu, çevreye duyarlı ürün yönüyle T-pop, baskı ve tedarik ağı genişliği bakımından Gelato ve sanatsal baskı üretimi bağlamında Creative Hub firmaları belirlenmiştir. Böylelikle araştırmadan yararlanmak isteyen başta grafik tasarımcılar olmak üzere farklı sanat ve tasarım disiplininden bireylere de talep üzerine baskı sürecinin ana hatları ve genel özellikleri aktarılmaktadır.

Yıldız'a göre; "sistematik literatür tarama sürecinin şeffaf ve tekrarlanabilir olması gerektiğinden, yazarların araştırma stratejilerini net bir şekilde açıklamaları gerekmektedir (Yıldız, 2022: 379)". Bu bağlamda, grafik üretim teknikleri kapsamında talep üzerine baskı yönteminin incelendiği bu araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda baskı teknolojileri beş başlıkta incelenmiştir. Araştırmada kullanılan veriler ulusal ve uluslararası ölçekte tanınmış ve yayın evleri aracılığıyla basılmış ve yayınlanmış Türkçe ve yabancı dillerde olan kitaplar, yayınlanmış dergiler, internet erişimi sağlanarak taranmış elektronik yayınlar, tez veri merkezinde bulunan yayımlanmamış tezler ve talep üzerine baskı (print on demand) anahtar sözcüğü çerçevesinde taranan ve incelenen internet kaynaklarından oluşmaktadır. Bununla birlikte, araştırma talep üzerine baskı yöntemini grafik üretim teknikleri ile sanat ve tasarım disiplinleri çerçevesinde ele alarak incelemektedir. Bu bağlamda talep üzerine baskı kavramı araştırılırken belirlenen bu konular haricindeki disiplinlerde yer alan literatürler kapsam dışı bırakılmıştır.

Grafik Üretim Tekniklerinde Kullanılan Baskı Teknolojileri ve Dijital Baskı

Teknolojik gelişmeler grafik tasarımda kullanılan baskı tekniklerini derinden etkilemiştir. Geçmişten günümüze kullanılan grafik çoğaltım tekniklerinin dönemin teknolojisine paralel şekilde geliştiği görülmektedir. "Baskı, doğrudan veya dolaylı yollarla mürekkebin bir baskı altı malzemesine aktarımını sağlayan çeşitli yöntemleri kapsar (Ambrose ve Harris, 2017: 168)". Geleneksel baskı yöntemlerinde grafik üretimin gerçekleşebilmesi için dolaylı araçlar olarak tanımlanabilecek kalıp, montaj, film gibi farklı aşamalara ihtiyaç duyulurken, dijital baskı teknolojilerinin gelişmesi ile baskı, tasarım verisinin doğrudan üretime dönüşebildiği bir hâle gelmiştir. Kısaca dijital baskı teknolojilerinin, geleneksel baskı yöntemlerine alternatif olarak kullanılan günümüz modern baskı yöntemleri olduğu söylenebilir. Dijital baskı teknolojilerin ortak özelliği ise baskı işleminin dijital bir veri dosyasından doğrudan gerçekleştirilebilmesidir. Dijital baskı teknolojileri konusuna değinmeden önce teknolojik gelişmelere paralel şekilde gelişmiş olan farklı baskı tekniklerini açıklamak gerekmektedir.

Çoğaltım amacıyla ortaya çıkan baskı kavramı, medeniyetin gelişmesindeki en önemli dönüm noktalarından biridir. Yazıyı ve zaman içerisinde imgeyi, diğer bir deyişle üretilen her tür bilgiyi çoğaltarak aktarma, saklama ve yayma gibi işlevlere sahip baskı teknolojileri, grafik tasarım disipliniyle de doğrudan ilgidir. Oldukça temel bir ihtiyaçtan ortaya çıkan ve zaman içerisinde teknolojik gelişmelere paralel şekilde gelişen baskı teknolojileri, günümüzde dahi gelişimini halen sürdürmektedir. "Baskı teknikleri, geleneksel olarak yüksek baskı, çukur baskı, taşbaskı ve elek baskı teknikleri dolayısıyla belirlenmiştir. Sayısal tekniklerin eklenmesiyle bu teknik yaklaşımlar, alanı çeşitlendirmeye devam etmiştir (Artun, 2017:14)". Mazlum ise, endüstriyel baskı teknikleri bağlamında kullanılan ve uygulanan teknik kalıpların yapısına göre baskı çeşitlerini beşe ayırmaktadır: yüksek baskı (tipografi, flekso), düz baskı (ofset), çukur baskı (tifdruk, tampon), şablon-elek baskı (serigrafi) ve dijital baskı (Mazlum, 2006).

Yüksek Baskı

Yüksek baskı, gerek bir bilgi aktarım ve çoğaltım aracı gerekse sanatsal olarak oldukça önemli bir baskı tekniğidir. Mürekkebin kağıt veya farklı malzemelere aktarılması amacıyla yükseltilmiş yüzeylerin kullanılması prensibine dayanmaktadır. Yüksek baskının bir diğer önemi ise tarihte ilk kez kağıt üzerine yapılan bir baskı yöntemi oluşudur. Hasan Fehmi Ketenci ve Can Bilgili'nin kaleme aldığı Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı adlı kitaplarında, Çinlilerin öncelikle metinleri mermer levhalara oydukları, ardından ise bu mermerlerin üzerine ıslak kağıtların serilmesi ve kabartma yazıların mürekkeplenerek baskı işleminin tamamlanması şeklinde gerçekleştirildiğini belirtmektedirler (Ketenci ve Bilgili, 2006: 51).

Yüksek baskının hem sanatsal hem de bir iletişim aracı olarak rolü, bu tekniğin çok yönlülüğünü gözler önüne sermektedir. Örneğin, 1700 öncesi yüksek baskıda renkli baskının teknik tarihi, bu erken yöntemlerin karmaşıklığını ve inceliğini açığa çıkarmakta ve modern baskı tekniklerinin temelini oluşturmasını sağlamaktadır (Savage, 2015). Ayrıca yüksek baskı tekniği yıllar boyunca gelişerek ahşap baskı, tipo baskı, linolyum baskı, linotip ve monotip baskı, flekso baskı gibi farklı türlere ayrılan bir çeşitlilik kazanmıştır. Kısaca yüksek baskı tekniği oldukça zengin tarihsel bir geçmişe dayanmakta ve çeşitli baskı yöntemlerini kapsamasıyla günümüzde halen kullanılmakta olan bir baskı teknolojisidir.

Çukur Baskı

Çukur baskı tekniği, yüksek baskının aksine oyuk temelli bir baskı yöntemidir. Bu teknikte mürekkep baskı plakasına hazırlanan oyuklara verilmek suretiyle baskı süreci gerçekleştirilmektedir. Baskı işlemi esnasında, kağıdın yüksek bir basınçla oyulan yüzeylerdeki mürekkebi alması prensibine dayanmaktadır.

Çukur baskı günümüzde gerek sanatçılar gerekse endüstriyel bağlamda tercih edilen bir yöntemdir. Gravür ve tifdruk baskı yöntemleri çukur baskı çeşitleri olarak bilinmektedir. Modern uygulamalar bağlamında lazer kazıma, mikro çukur baskı gibi teknolojik yöntemlere evrilen çukur baskı, pasaport ve banknot gibi materyaller üzerine detaylı desenler oluşturma amacıyla kullanılmaktadır (Mladenović vd., 2016). Bu bağlamda çukur baskı tarihsel kökene sahip ve teknolojik gelişmelerle birlikte günümüzde yüksek kaliteli görüntülerin işlevsel nesneler üzerine basılması görevini üstlenen bir baskı tekniği olarak söylenebilir.

Taş Baskı (Litografi)

Taş baskı, bir diğer adıyla litografi 18. yüzyılın sonlarında Alois Senefelder tarafından keşfedilen bir baskı tekniğidir. Bu teknik Senefelder'in yağ ile suyun birbirine karışmama özelliğini kullanarak taş plakalar üzerinde

görüntü oluşturmayı sağlamasıyla ortaya çıkmıştır. Litografi, romantik dönemde sanat ve bilginin yayılmasını kolaylaştırarak, resimlerin ve metinlerin kitlesel üretimine olanak tanıması sebebiyle baskı dünyasında adeta bir devrim yaratmıştır (Fern, 1972).

Tekniğin hızla benimsenmesi kısa süre içerisinde renkli litografinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. "Renkli litografi, Godefroy Engelmann tarafından 1837 yılında keşfedilmiştir ve baskı alanında önemli bir dönem başlatmıştır (Artun, 2017: 26)". Tekniğin uyarlanabilirliği afişler, güzel sanat baskıları ve haritalar gibi gerek sanatsal gerek ticari bağlamda yaygınlaşmasını sağlamıştır. Renkli görüntülerin çoğaltılabilmesine imkan veren bu yöntemle görsel iletişim önemli ölçüde gelişmiştir (Fern, 1972).

Endüstriyel ölçekte litografinin günümüzde halen kullanıldığı teknik ise ofset baskıdır. Ofset litografi "mürekkepli bir görseli baskı kalıbından önce kauçuk bir ruloya, oradan da baskı yüzeyine aktaran bir basım sürecidir (Ambrose ve Harris, 2012: 183)". Yüksek tirajlı baskı işlemlerinde günümüzde sıklıkla tercih edilen bu yöntem, tabaka beslemeli ofset ve web ofset olarak farklı çeşitlere de ayrılmaktadır.

Elek Baskı (Serigrafi)

Serigrafi bir şablon baskı yöntemidir. Maskelenen yüzey boya almazken, maskeleme dışında kalan yüzey ise şablona uygun bir biçimde boyayı alarak baskı işlemi gerçekleştirilmektedir. Serigrafi yönteminin tarihinin oldukça eski olduğu bilinse de günümüzdeki baskı sürecinde sıklıkla ipek ya da polyester malzemeden üretilmiş olan kasnakların medyum malzemesiyle pozlanması ve maskelenen alanın bir rakleyle istenilen şekilde boyayı geçirmesi prensibiyle gerçekleşmektedir.

Endüstriyel anlamda serigrafinin en önemli avantajı farklı birçok yüzeye uygulanabilirliğidir. Kağıt dışında kumaş, seramik, cam, metal gibi malzemelere kolaylıkla baskı işlemi yapılabilmektedir. Bu sebeple tişörtlerden kupalara, farklı reklam malzemelerinden ambalajlara ve endüstriyel ürünlere kadar serigrafi tekniği çeşitli alanlarda sıklıkla kullanılmaktadır. "Bu teknikte kullanılan araç ve gereçler; dokuma, kasnak, rakle, emülsiyon, bikromat, boya, boya inceltici ve temizleyici maddelerdir (Özer, 1995 : 85)". Genellikle düşük tirajlı ve kağıt dışında farklı yüzeylere baskı işlemlerinde kullanılan serigrafinin diğer geleneksel baskı çeşitlerine göre kısmen daha yavaş ve maliyetli olduğu söylenebilir. Her renk birbirinden bağımsız şekilde yüzeye aktarıldığından dolayı renk baskı sırası ve seçimi özenle belirlenmelidir. Serigrafi aynı zamanda bir sanat eseri üretim yöntemi olarak günümüzde yaygın şekilde kullanılmaktadır.

Dijital Baskı (Sayısal Baskı)

"Dijital kelimesi, İngilizce, digital kelimesinden türetilmiştir ve sayısal anlamına da gelir. Verilerin ayrı ayrı sinyallerle gösterilmesini belirtir (Erdem, 2013: 133)". Dijital, diğer bir adıyla sayısal baskı ise, "bir baskı kalıbı olmaksızın dijital malzemenin fiziksel bir yüzeyde doğrudan üretimidir (Ambrose ve Harris, 2012: 73)". Bu doğrultuda dijital baskı, geçmişte kullanılan tifdruk, tipo, ofset gibi baskı tekniklerinden farklı olarak daha esnek imkânlar tanımakta ve kolaylıkla uygulanabilmektedir. Dijital baskı; kişiselleştirilebilir, hızlı şekilde müdehâle edilerek değiştirilebilir ya da farklı şekillerde baskılar için denenebilir yeni imkânlar sunmaktadır.

Dijital baskı sürecine imkân tanıyan teknolojik gelişme ise günümüzde grafik tasarımcıların kullandığı temel yazılımlar olan Photoshop, Illustrator ve InDesign gibi uygulamaların yaratıcısı olan Adobe firmasının 20.yüzyılın son çeyreğinde Postscript yazılım dilini bulması ve 1984 yılında bunu kişisel kullanıma sunması ile gerçekleşmiştir (Adobe). Postscript yazılım dili, tasarımdan üretime uzanan grafik üretim tekniklerini tasarımcının kişisel bilgisayarından doğrudan bir yazıcı aracılığı ile üretebilmesine olanak tanımıştır.

Dijital baskı teknolojilerinin bilhassa son yıllarda büyük bir gelişme gösterdiği görülmektedir. Bilgisayar teknolojileri ve buna bağlı gelişen yazılım ve donanımlar sayesinde, baskı endüstrisinde adeta bir devrim yaşanmıştır. Baskı süreci giderek daha hızlı, daha ekonomik ve daha çevre dostu bir hâle getirilmiştir. Dijital baskı teknolojileri, geleneksel baskı tekniklerine göre daha hızlı ve daha esnek bir baskı süreci sunmaktadır. Bu teknolojiler, çeşitli materyaller üzerine baskı yapabilme yeteneği ile birlikte, baskı yapmak için gereken zaman, işgücü ve malzeme maliyetlerini azaltarak baskı endüstrisinde önemli bir değişim yaratmıştır. Günümüzde yüksek kaliteli dijital baskı makineleri, kitaplardan broşürlere, posterlerden tişörtler, kupalar ve ambalaj malzemeleri gibi birçok farklı ürünün üretilmesinde yaygın şekilde kullanılmaktadır.

Dijital yazılım ve teknolojiler kullanılarak üretilen ya da hangi yöntemle üretilirse üretilsin fotoğraf, tarama gibi işlemlerle dijitale aktarılan çalışmaların her biri kolaylıkla dijital baskı işlemiyle çoğaltılabilmektedir. Dijital çağın beraberinde getirdiği 'elektronik yayın' popüleritesi, yüksek tirajlı baskı işlemlerini günümüzde giderek sınırlamaktadır. Bu bağlamda dijital baskının işlevselliğinin gelecekte daha da artacağı, çünkü baskı tirajlarının

zamanla daha da azalacağından bahsedilebilmektedir. Belki de tam olarak bu sebeplerle günümüzde dijital baskı sistemleri bir cep telefonundan gelen çevrimiçi veriyi dahi hızla baskı işlemine alabilir hale getirilmiştir. Kısaca, dijital baskı teknolojileri günümüz çağına en iyi ayak uydurmuş olan baskı sistemleridir.

Dijital baskı teknolojileri ve geleneksel yöntemler arasındaki en büyük fark dijital baskılarda bir baskı kalıbına ihtiyaç olmamasıdır. Fakat bunun yanında dijital baskının geleneksel baskı yöntemlerinden ayrılan farklı özellikleri de bulunmaktadır. Dijital baskı teknolojisinin düşük tirajları işlemlerde baskı maliyeti daha azdır, iş akış süreci çok daha zahmetsizdir, zamandan tasarruf sağlamaktadır, kişiselleştirme imkanı taşımaktadır ve talebe göre baskı işlemleri yürütülebilmektedir. Polat, her baskı tekniğinin diğer farklı tekniklere göre avantajlı ya da dezavantajlı yönlerinin bulunduğuna değinmiş, geleneksel baskı teknolojilerine kıyasla dijital baskı tekniğinin ise gerçek zamanlı prova, esneklik, geleneksel baskı ile entegrasyon, değişken veri basımı, parlak renkler ve talep miktarına göre baskı imkânı özelliklerini dijital baskı tekniğinin güçlü yönleri olarak belirtmiştir (Polat, 2018: 645).

Talep Üzerine Baskı Nedir (Print-On-Demand) Nedir?

Dijital baskı teknolojilerinin müşterilerin isteklerine özelleştirilmiş çözümler sunma imkânı sağlamasıyla birlikte, baskı endüstrisinde yeni bir iş modeli olan "talep üzerine baskı (print-on-demand)" yönteminin ortaya çıktığı görülmektedir. "Talep üzerine baskı, kitapların ve diğer basılı materyallerin ancak talep edildikten sonra basıldığı bir baskı teknolojisidir. Bu tür bir teknoloji, dijital baskının ortaya çıkması nedeniyle mümkün olmuştur (Danesi, 2008: 240)". Talep üzerine baskı teknolojileri ortaya çıktığı ilk dönemlerde yaygın şekilde yayıncılar tarafından kullanılmıştır. Böylelikle kitap vb. dökümanların müşteri tarafından sipariş verilmesinin ardından dijital baskı işlemine alınarak hızla üretilmesi sürecini tanımlamaktadır (Weber, 2006: 120).

Talep üzerine baskı yöntemi, masaüstü yayıncılık alanında önemli bir katkı olarak erişilebilirliği en üst düzeye çıkarmaktadır. Bu yöntem, üretim maliyetlerini düşürerek her sanatçı ve tasarımcı için daha ekonomik ve ulaşılabilir çözümler sunmaktadır. Johnson, talep üzerine baskı yönteminin bu özelliğini şu sözlerle vurgulamaktadır;

> "Sanatçılar hakkında veya sanatçılar tarafından yazılmış kitaplar yaygındır, ancak kitap üretimi geleneksel olarak yayınevlerine bırakılması gereken, çoğu fotoğrafçı-sanatçının erişemeyeceği kadar karmaşık ve pahalı bir girişim olmuştur. Günümüzde Kinko's ve matbaalarda bulunan talep üzerine baskı teknolojileri bu durumu bir ölçüde değiştirmiş olsa da yüksek kaliteli renkli kitap yapımı çoğu kişi için ulaşılması zor bir hedef olarak kalmıştır. Artık değil. Dijital baskılarınızdan mürekkep püskürtmeli ya da tartıştığımız diğer teknolojilerle özel kitaplar yapmak neredeyse herkes için mümkün (Johnson, 2005: 360)".

Zamanla talep üzerine baskı yöntemi, yayıncılık sektörünün ötesine geçerek herhangi bir dijital baskı merkezinde üretilebilen neredeyse tüm ürünlerin bu yöntemle üretilip dünya çapında satışa sunulabildiği bir iş modeline dönüşmüştür. "En temel anlamda, bir iş modeli, bir şirketin kendini sürdürebileceği, yani gelir elde edebileceği iş yapma yöntemidir. İş modeli, bir şirketin değer zincirinde nerede konumlandırıldığını belirterek nasıl kazandığını açıklar (Rappa, 2008: 1)".

Talep üzerine baskı yöntemi, dijital baskı teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte giderek daha fazla tercih edilen bir model haline gelmiştir. Özellikle standart, özelleştirme gerektirmeyen ürünler için ideal bir çözüm sunan bu yöntem, tamamlanmış tasarım dosyalarının müşteri talebi doğrultusunda basılıp gönderilmesine olanak tanır. Bu sayede, geleneksel envanter ve baskı maliyetlerini azaltarak yayıncılar ve tasarımcılar için pratik bir iş akışı oluşturur.

> "Talep üzerine baskı, müşterinin statik bir ürünü sipariş etmesine ve bu ürünün basılıp gönderilmesine olanak tanır. Talep üzerine baskı ürünleri özelleştirme gerektirmez ve müşteri tarafından yüklenen ya da sistemde programcı tarafından saklanan tamamlanmış bir dosya kullanılarak basılır (Collective, 2015: 304)"

Günümüzde talep üzerine baskı, esasen bir stoksuz e-ticaret (dropshipping) modelidir. Çevrim içi ticaret platformlarının inanılmaz bir ivme kazandığı günümüzde, stoksuz e-ticaret perakendecilerinin sayısının ve iş hacminin gün geçtikçe arttığı bilinmektedir. Stoktsuz satış yöntemi, envanterlerinde satışa sundukları ürünleri kendileri depolamayan e-ticaret perakendecileri tarafından kullanılan bir iş modeli olarak gelişmiştir. Stoksuz e-ticaret, "bir perakendecinin, mağaza vitrininde listelenen ürünler için sipariş aldığı ve daha sonra nakliye için tedarikçiye iletildiği bir yerine getirme yöntemidir (Forbes)". Bu yöntemin iş akışı kısaca; müşterinin e-ticaret mağazasından sipariş vermesiyle birlikte satıcının siparişi işleyerek çalıştığı tedarikçiye iletmesi, ardından

tedarikçinin verilen siparişi deposundan karşılaması ve siparişi müşteriye göndermesi şeklinde gerçekleşmektedir. Talep üzerine baskı iş modeli de bu sistem üzerine şekillenmektedir. Stoksuz e-ticaretten temel farkı ise, hâli hazırda var olan bir ürün yerine, bir tasarım verisinin sipariş üzerine seçilen ürün yüzeyine basılması ve gönderilmesidir. Talep üzerine baskı iş modelinin üretim tekniği olan "dijital baskı, isteğe bağlı az miktarlarda baskının yapılabilmesini sağlar. Bu avantaj, işletmelerin ihtiyaç anında daha küçük miktarlarda ürün siparişi verebilmelerini sağlar. Bu da baskı maliyetlerini düşürür (Polat, 2018: 646)".

Talep üzerine baskı iş modeli, satıcının herhangi bir sipariş alana kadar tedarikçi tarafından üretim işleminin gerçekleştirilmediği bir sistemdir. Kısaca sipariş yani talep bazlı bir iş modelidir. Bu sebeple tasarlanan herhangi bir talep üzerine baskı ürününün, sipariş alınana kadar ürün bazında herhangi bir maliyeti bulunmamaktadır. Satıcıların sipariş alana kadar katlanması gereken sermaye yalnızca ürünlerini sergilediği çevrimiçi platformun eğer varsa ilan ücreti, komisyonu veya site kurulum bedelleri gibi maliyetleridir. Bu iş modeli süreci, belirlenen tasarım veya tasarımların öncelikle Etsy, Shopify, Amazon vb. bir e-ticaret marketinde ya da kişisel bir e-ticaret sitesi ile müşterilere ulaşılabilir çevrim içi bir platformda yayınlanması yöntemiyle gerçekleştirilmektedir. Müşterinin yayınlanmış ve tedarikçi firma ile entegre edilmiş olan ürünün siparişini vermesinin ardından, tedarikçi firma tasarımı seçilmiş olan ürünü öncesinde belirlenmiş özelliklerde üretmekte ve nakliye işlemini de gerçekleştirerek siparişi müşteriye ulaştırmaktadır (Görsel 1.).

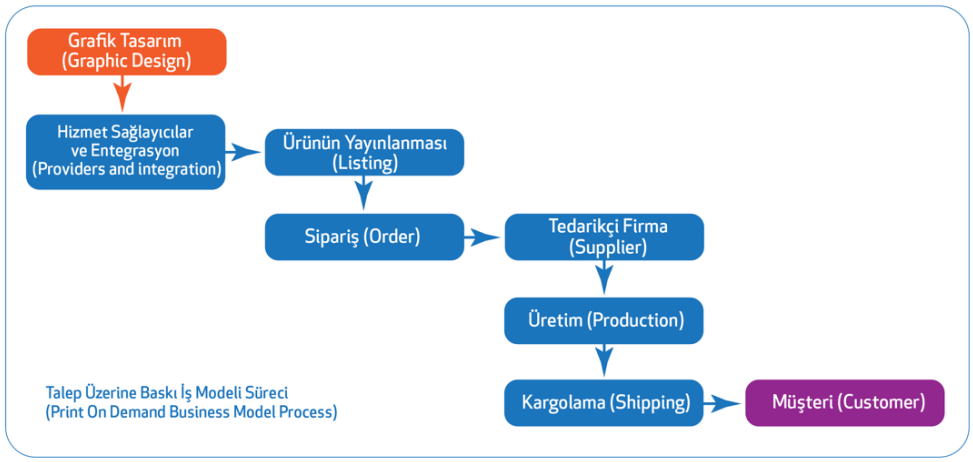

Görsel 1. Talep Üzerine Baskı İş Modeli Süreci

Talep üzerine baskı iş modeli grafik tasarımcılar için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu yöntem, tasarımcıların çalışmalarını dünya çapındaki müşterilere sunabilecekleri bir pazarlama stratejisi olarak görülebilir. Bu sayede tasarımcılar, ortaya çıkardıkları dijital formata dönüştürülmüş herhangi bir çalışmasının ya da eserinin, belirlenmiş bir ürün yüzey ya da yüzeylerine bir veya birden çok kopyasını üretmek için büyük miktarlarda sermaye yatırmak zorunda kalmadan, ürünlerini tüm dünyada satışa sunabilecekleri fırsatlar yakalamaktadır. Aynı zamanda tasarımcılar kendi markalarını yaratarak daha kurumsal e-ticaret mağazaları da açabilmektedir. Bunların yanı sıra, talep üzerine baskının tasarımcılar adına en önemli avantajlarından bir diğeri ise iş yükünün dağılması sebebiyle kendi işlerine çok daha fazla zaman ayırabilmeleri olarak söylenebilir. Talep üzerine baskı sisteminde işin baskı, etkiket, nakliye, paketleme gibi oldukça önemli ve zaman alan ayrıntılarının her biri tasarımcıların çevrimiçi olarak anlaştıkları tedarikçi firmalar tarafından yapılmaktadır. Bu da tasarımcılara uzman oldukları alana, yani tasarımlarına daha çok odaklanma ve zaman ayırma fırsatı sunmaktadır.

Bu yöntem, tercih edilen tedarik firmasının ürünleri çerçevesinde, grafik tasarımcının ürettiği herhangi bir tasarımı, karar verdiği belirli ürünlerin baskı teknolojisine uygun olan yüzey ya da yüzeylerine dilediği şekilde basmasına olanak sağlamaktadır. Örneğin Çek tasarımcı Vratislav Pecka, 'Posterlad' adı altında oluşturmuş olduğu bir sanat projesiyle afiş tasarımlarını talep üzerine baskı yöntemiyle dünyanın dört bir yanına ulaştırmaktadır. Pecka çalışmalarını, Bauhaus ekolünden ve 90'lı yılların belirli bir nostaljisi ve anılarından etkilenerek ortaya çıkardığını aktarmaktadır. Afiş tasarımlarını 'posterlad.com' web sitesi üzerinden ve farklı sosyal medya kanallarından satışa sunmaktadır (Posterlad). Onlarca farklı tasarımın afiş yüzeylerinde grafik ürünler olarak sergilendiği ve satıldığı posterlad sanat projesi, talep üzerine baskı yönteminin bir grafik tasarımcı adına ne denli önemli bir iş modeli olabileceğini kanıtlar niteliktedir (Görsel 2).

Görsel 2. Posterlad.com afiş tasarımlarından örnekler

Dünyaca ünlü New York'lu grafik tasarımcı ve illustratör Jon Contino'nun da kendi tasarım stüdyosu adı altında, çeşitli giyim ürünlerini talep üzerine baskı yöntemi kullanarak satışa çıkardığı görülmektedir (Görsel 3). Elle çizilmiş, özgün illüstrasyon ve tipografilerine kurum kimliği tasarımlarında yer vermesiyle tanınmış olan Contino'nun, talep üzerine baskı yöntemiyle satışa sunduğu bu ürünlerle, ekonomik getirinin yanı sıra kişisel markasının bilinirliğine katkı sağlamayı amaçladığı rahatlıkla görülmektedir.

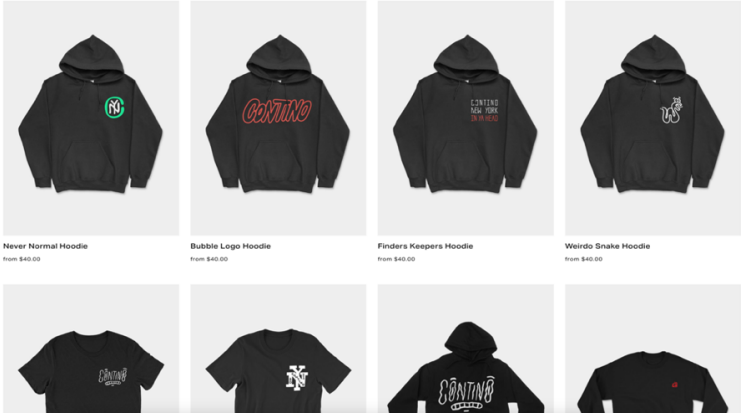

Görsel 3. Contino'nun talep üzerine baskı yöntemiyle satışa sunduğu giyim ürünlerinden bazıları

Talep üzerine baskı yöntemiyle yalnızca afiş tasarımı gibi temel bir grafik tasarım ürünü değil, farklı bir çok ürün gamında çalışılabilmektedir. Örneğin bir grafik tasarımcı çizdiği dijital bir illüstrasyonu ya da tipografik bir tasarımı tişört, bez çanta, kahve fincanı hatta bir ayakkabı yüzeyinde uygulanması fırsatını yakalamaktadır (Görsel 4). Bu bağlamda talep üzerine baskı iş modeli, grafik tasarımcıların hatta farklı sanat ve tasarım disiplinlerinde yer alan tüm yaratıcı kişilerin kişisel ya da gruplar halinde girişimci olma fırsatı yakalamasını zahmetsiz ve oldukça düşük bir maliyetle sağlamaktadır.

Görsel 4. Talep üzerine baskı yöntemiyle üretilmiş kanvas ayakkabılar ve kişiselleştirilebilen ambalaj

Talep üzerine baskı iş modelinin ortaya çıkmasının kitap üretimi, dağıtımı ve kütüphanecilik gibi alanlarda da oldukça rekabetçi bir ortam yarattığı görülmektedir. Dünyanın önde gelen geleneksel matbaa firmalarının kendi başlarına ya da ortaklıklar kurarak talep üzerine baskı pazarına hızlı şekilde giriş yaptıkları bilinmektedir (Higgins, 2011). Bu bağlamda bilhassa son yıllarda, talep bazlı gerçekleşen ve stok maliyetlerini oldukça düşüren bu iş modelinin gerek kişisel, gerek kurumsal farklı bir çok işletme ve sektöre yayıldığı görülmektedir.

Hizmet Sağlayıcılar

Talep üzerine baskı yöntemi bilhassa dijital tasarımla uğraşan yaratıcı bireylerin küresel ölçekte müşterilerle buluşmasını sağlayan bir ekonomik sistem yaratmaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan bu ekonomik sistemden yararlanmak adına, grafik tasarım dünyasında talep üzerine baskı iş modelinin hızla popüler hale geldiği saptanmaktadır. Bir tasarımcının bu iş modelini kullanarak tasarımlarını pazarlayabilmesi için ise çeşitli elektronik ticaret platformları ya da kişisel e-ticaret siteleri gibi hizmet sağlayıcı çevrimiçi unsurlara ihtiyacı bulunmaktadır. Hizmet sağlayıcı siteler ve platformlar bir nevi çevrimiçi ürün rafları, bir mağazada çalışan satış temsilcileri hatta yazar kasa işlevlerini yerine getirmektedir. Hizmet sağlayıcıları etkin şekilde kullanabilmek için yaygın, güvenilir ve bilhassa tedarik firmalarıyla entegrasyon hizmeti sağlayan pazar yerlerinin seçilmesi oldukça önemlidir.

Hizmet sağlayıcı olarak, bilhassa sanatçı ve tasarımcılar adına dünyada oldukça yaygın biçimde kullanılan ve tanınan platformlardan biri Etsy'dir (Görsel 5). Etsy, gerek el üretimi ürünlerin satışının yapıldığı, gerekse grafik tasarımcılar, illüstratörler gibi dijital sanat ve tasarımla ilgilenen kişilerin çalışmalarını talep üzerine baskı yöntemiyle satışa sunabilecekleri güvenilir ve kullanımı oldukça kolay bir pazar yeri sunmaktadır. "Etsy, benzersiz ve yaratıcı ürünler için küresel bir pazardır (Etsy)". Bir hizmet sağlayıcı olarak Etsy'de dijital sanat ve tasarım çalışmalarının satılabilmesi için bir Etsy satıcı hesabı açılması gerekmektedir. Satıcı hesabı açılmasının ardından tedarik firması seçimi yapılarak Etsy ve seçilen tedarik firması arasında entegrasyon işlemi yapılmalıdır. Oldukça basit şekilde gerçekleştirilebilen bu işlemlerin ardından talep üzerine baskı iş modelini kullanarak belirlenen ürünler listenebilir ve küresel ölçekte satışa sunulabilmektedir. Etsy dışında, WooCommerce, Big Cartel gibi farklı bir çok hizmet sağlayıcı platformlar bulunmaktadır.

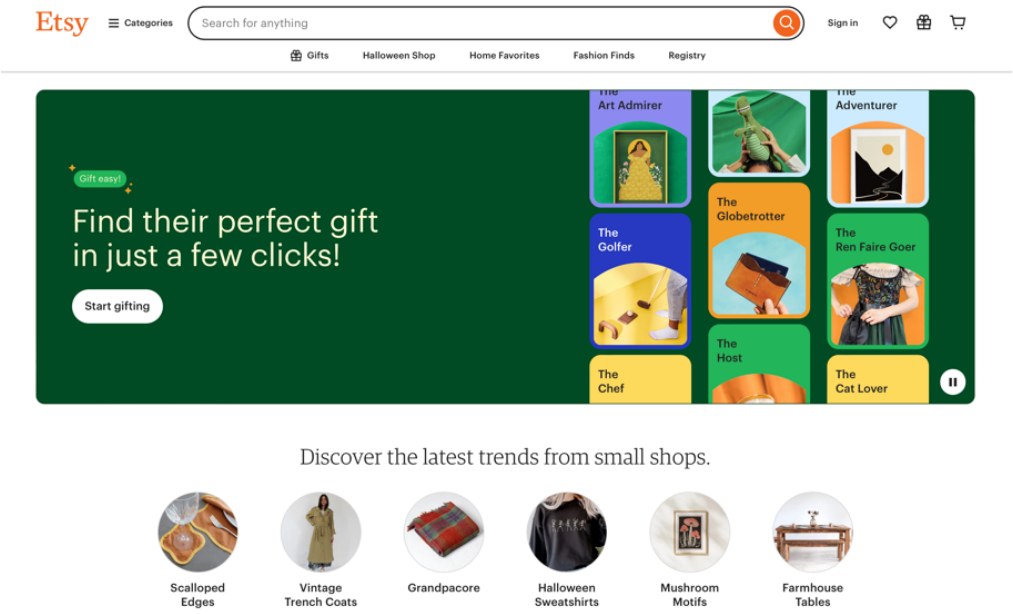

Görsel 5. Etsy websitesinin arayüzü

Hizmet sağlayıcı işlevini kişisel bir e-ticaret sitesi de sağlayabilmektedir. Bu bağlamda Shopify, Wix gibi e-ticaret sitesi hizmeti vermekte olan platformlar aracılığıyla kişisel bir e-ticaret sitesi oluşturulabilmekte ve kişisel bir marka altında tasarımlar satışa sunulabilmektedir. "Bir e-ticaret web sitesi, internetteki dijital vitrininizdir. Alıcı ve satıcı arasındaki alışverişi kolaylaştırır. Ürünlerinizi sergilediğiniz ve online müşterilerinizin seçimlerini yaptığı sanal alandır (Amazon)". Önemli olan husus, talep üzerine baskı iş modelini kişisel bir e-ticaret sitesi aracılığıyla gerçekleştirebilmek için e-ticaret sitesinin kurulduğu platformun tedarik firmalarıyla entegrasyon işlemlerini sağlayabilme niteliğidir. Bu sebeple Shopify, Wix gibi dünyada yaygın şekilde kullanılan, hemen hemen her tedarik firmasıyla entegrasyonu bulunan ve oldukça az teknik bilgi gerektiren platformların kullanılması avantaj sağlamaktadır.

Tedarik Firması Seçimi ve Yaygın Şekilde Kullanılan Tedarik Firmaları ve Özellikleri

Dijital baskı teknolojilerinin gelişmesi ile ortaya çıkan talep üzerine baskı iş modelinin temel gereksinimi ve malzemesi dijital veriye dayalı tasarımlardır. Bu iş modelinde, grafik tasarımcı veya yaratıcı bir alanda çalışmalar üreten herhangi bir kişinin görsel imgeleri, tercih edeceği tedarik firmasının ürünleri yelpazesinde yer alan herhangi bir malzeme yüzeyine basılabilmektedir. Bu bağlamda tedarik firmalarının seçimi oldukça hayatidir. Kaliteli ürünlere ve baskı yönetimine sahip, üretim ve nakliye yeteneği hızlı, stok problemi bulunmayan firmalarla çalışılması, tasarımcılara avantajlar sağlayacaktır. Çünkü ürünlerin baskı kalitesi, ürünün kalitesi, sağlanan ek kişiselleştirilebilir olanaklar, paketleme ve kargolama gibi sürecin büyük bir kısmının tasarımcının belirlediği tedarikçilerde gerçekleştirileceği unutulmamalıdır.

Tedarik firmalarının seçimindeki bir diğer önemli husus ise satıcı ve tedarikçi arasında yapılması gereken çevrimiçi mağaza entegrasyonudur. Satıcı, ürünlerini hangi platform ya da site aracılığı ile yayınlamayı planlıyorsa, tedarikçisinin kullandığı veya kullanacağı çevrimiçi platformu destekleyip desteklemediğinden emin olmak durumundadır. Örneğin Wix.com şirketi ile yayınlanması düşünülen bir kişisel e-ticaret sitesini destekleyen tedarikçiler olduğu gibi, desteklemeyen tedarikçiler de bulunmaktadır. Kısaca talep üzerine baskı iş modeli üzerinden tasarımlarını hayata geçirmek isteyen tüm tasarımcılar, yayınlayıcı ve tedarikçi firmalarını ve birbirlerine olan entegrasyonu detaylı şekilde araştırarak seçim yapmalı ve oluşabilecek herhangi bir aksiliğin önüne geçmelidir.

Doğru tedarik firması seçimindeki bir diğer önemli konu ise tasarımcının hangi alanlarda ürünler üretilmesini istediği sorusunun cevabıdır. Kimi tedarik firmalarının ürün çeşidinin giyim ürünlerinden ev aksesuarlarına ve posterlere kadar oldukça geniş bir envanterde olduğu görülürken, kimi tedarik firmalarının ise yalnızca belirli bir ürün çeşidine odaklandıkları ve o ürünlerde daha kişiselleştirilebilir olanaklar sunabildikleri saptanmaktadır. Örneğin sadece masaüstü yayıncılık alanında uzmanlaşmış ve kitap, defter gibi ürünler üreten

tedarikçiler olduğu gibi, sadece giyim ürünleri baskıları üzerine çalışmakta olan tedarikçi firmalar da bulunmaktadır. Bu sebeple yayınlanması düşünülen çevrimiçi bir mağaza için, tüm bu konular detaylı şekilde incelenerek araştırılmalıdır. Ürün kalitesi, çeşidi, kişiselleştirebilme olanakları gibi ayrıntılar detaylı şekilde hesaplanmalı ve düşünülmeli, bu doğrultuda en uygun tedarik firmasına karar verilmelidir.

Printful

Printful, 2013 yılında Davis Siksnans ve Lauris Liberts tarafından kurulan bir talep üzerine baskı tedarik firmasıdır (Görsel 6). 2013 yılından bu yana, 91 milyondan fazla ürünün tesislerinde basılarak müşterilere gönderildiği bilinmektedir. Printful, envanterinde 300'den fazla farklı ürüne sahip olup, dünya çapında en yaygın şekilde kullanılan tedarikçilerden biridir. 2023 yılı itibariyle 5 farklı kıtada olmak üzere toplamda 12 farklı lokasyonda sipariş işleme merkezleri bulunmaktadır. Bu sebeple, dünya genelinde rakiplerinin çoğuna nazaran daha hızlı bir kargolama avantajı bulundurduğu söylenebilir. Çünkü satışa koyulan bir ürün hangi sipariş merkezine konum olarak daha yakınsa, müşterinin ürünü o merkezde üretilmekte ve hızlı şekilde ulaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda Printful'un dünya geneline yayılmış üretim ağının satıcılara müşteri memnuniyeti konusunda avantaj sağlayabileceği söylenebilir. Printful aynı zamanda birçok sosyal medya satış kanallarını da desteklemektedir. Aralarında Etsy, Amazon, Ebay, Shopify, Wix gibi dünya devi platform ve marketlerin de bulunduğu 24 farklı çevrimiçi ağı destekleyen bir entegrasyon alt yapısına sahiptir (Printful).

Görsel 6. Printful websitesinin Türkçe çeviri arayüzü.

Lulu

Tedarik firmalarının bazıları belirli bir ürün çeşidine odaklı çalışmaktadır. Lulu, talep üzerine baskı iş modelinin kitap basımı üzerine yoğunlaşmış ve bu nitelikte uzmanlaşmış firmalarından biri olarak bilinmektedir (Görsel 7). Lulu, masaüstü yayıncılık ürünlerini a'dan z'ye tasarlayarak yayınlayabilmeye ve tüm editoryal süreci yürütebilmeye olanak tanımaktadır. Böylelikle herhangi bir sanatçı ya da tasarımcının kitabını kişisel e-ticaret sitelerinde ya da farklı çevrimiçi marketlerde satışa sunabilmesine olanak sağlamaktadır. Tasarlanan kitapların, bir müşteri tarafından satın alınmasının ardından üretim işlemi gerçekleştirilmekte ve kargolama işlemleri dünya çapında yapılmaktadır. Bu kapsamda Lulu, çalışmalarını masaüstü yayıncılık ürünleri çerçevesinde değerlendirmek isteyen tasarımcılar açısından alternatifi bol ve kaliteli ürünler üreten bir tedarik firması olarak öne çıkmaktadır.

Lulu'nun ürün yelpazesinde kitap baskılarından farklı olarak takvim, çizgi roman, defter, dergi gibi bir çok masaüstü yayıncılık ürünü bulunmaktadır. Aynı zamanda ürünlerin üretimi adına farklı kağıt türleri, gramajlar, ölçüler ve farklı ciltleme teknikleri gibi geniş seçenekler sunmaktadır (Lulu).

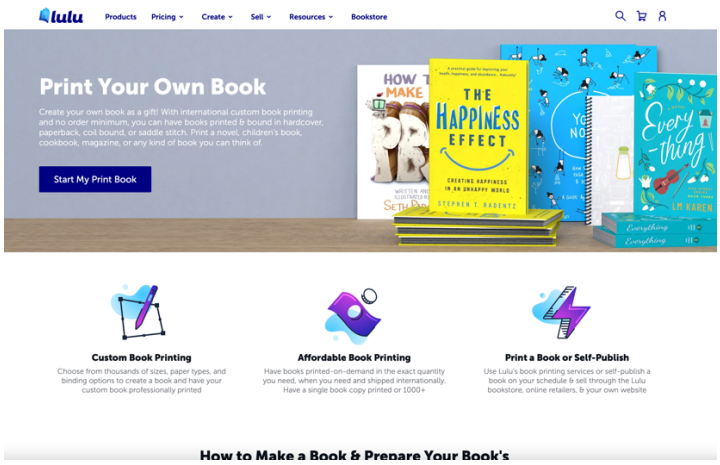

Görsel 7. Lulu websitesinin arayüzü.

T-pop

T-pop Avrupa merkezli bir tedarik firmasıdır (Görsel 8). Ürün çeşitliliği sınırlı olmasına karşın T-pop'ın farklı tedarik firmalarına kıyasla en belirgin farkı, çevreye duyarlı malzemeler kullanarak baskılar üretmesidir. Bilhassa envanterinde yer alan birçok tekstil ürününün organik ya da geri dönüştürülmüş ham madde bazlı olması, doğa dostu ürünler kullanmak isteyenler için bir tercih sebebi olacağı söylenebilir. Bununla birlikte envanterinde yer alan tekstil ürünlerinin farklı yüzeylerine diğer tedarik firmalarına oranla çok daha kişiselleştirilebilir imkanlar sunmaktadır. Bu bağlamda çalışmalarını giyilebilir tekstil ürünleri özelinde sunmak isteyen tasarım girişimcileri için T-pop firmasının öne çıktığı saptanmaktadır.

Bunlarla birlikte T-pop yalnızca ürünlerinde değil, paketleme gibi aşamalarda da %100 geri dönüştürülmüş ambalaj malzemeleri kullanmaktadır. Şu anda yalnızca Shopify, Etsy ve Woo Commerce platformları ile entegrasyona sahiptir (Tpop).

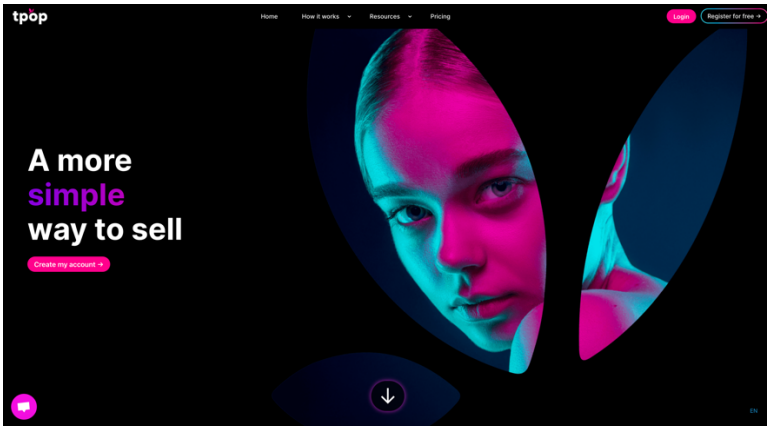

Görsel 8. Tpop websitesinin arayüzü.

Gelato

Gelato, herhangi bir baskı merkezine sahip olmamakla birlikte, dünyanın en büyük talep üzerine baskı tedarikçilerinden biri olarak öne çıkmaktadır (Görsel 9). Bu nedenle, kendilerini bir yazılım firması olarak tanımlamaktadırlar. Bununla birlikte, dünya genelinde en gelişmiş talep üzerine baskı ağlarından birine sahip olup, kendilerini "dünyanın en büyük talep üzerine baskı ağı" olarak tanıtmaktadırlar. Gelato 10 milyondan fazla ürünü şimdiye kadar üreterek dağıtımını gerçekleştirmiştir. Gelato'nun diğer tedarikçilerden en önemli farkı entegrasyona getirdiği yazılım yenilikleridir. Etsy, Shopify vb. birçok büyük çevrimiçi markete entegre olabilmesinin yanı sıra, geliştirmiş olduğu yazılımlar ile herkesin kendi e-ticaret sitesine kolaylıkla entegrasyon yapabilmesine olanak sağlamaktadır (Gelato). Bu bağlamda Gelato, kişisel bir e-ticaret sitesi üzerinden talep

üzerine baskı süreci gerçekleştirmek isteyen tasarımcılar açısından uygun bir tedarik firması olarak öne çıkmaktadır.

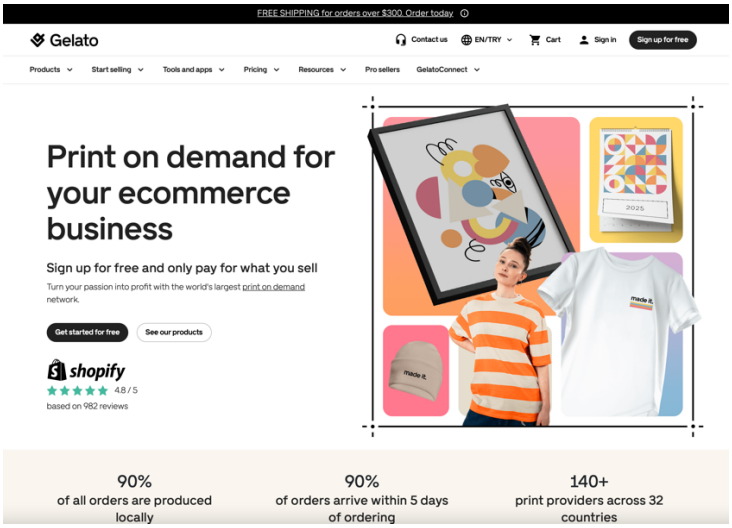

Görsel 9. Gelato websitesinin arayüzü.

Creative Hub

Creative Hub, bilhassa sanat ve tasarım alanında çalışmakta olan kişileri hedef kitle olarak belirlemiş oldukça spesifik bir tedarik firmasıdır (Görsel 10). Kısmen geniş bir ürün çeşitliliğine sahip olmasının yanı sıra, Creative Hub'ın en rekabetçi özelliği, sanatçı baskılarının, orjinallik sertifikası ile müşterilere gönderilmesini sağlamasıdır. Geleneksel baskı resim yöntemlerinde olduğu gibi, çıktılar numaralandırılmakta ve sanatçı ya da tasarımcı tarafından yalnızca belirlenen adette üretimleri gerçekleştirilmektedir. Böylelikle bir fotoğraf ya da dijital baskı eserin, tedarikçi aracılığıyla basım işlemi hem güvenceye hem de kontrol altına alınmaktadır. Kısaca Creative Hub, gerek sanatçı gerek müşteri adına özel, güvenilir ve etik bir çözüm getirmektedir (Creative Hub). Bununla birlikte Creative Hub'ın geliştirmiş olduğu API yazılımı aracılığıyla kişisel sitelere ya da uygulamalara da entegre olabilen bir sistemleri mevcuttur. API, "yani *uygulama programlama arayüzü*, uygulama yazılımları arasında verilerin biçimlendirilmiş şekilde aktarılmasını sağlar. Birçok servis, tüm kullanıcıların servisle içerik alışverişi yapmasını sağlayan herkese açık API'lar sunar (Apple)". Creative Hub aynı zamanda sanatsal ürün satışlarının da yapılabilmesine destek vermektedir.

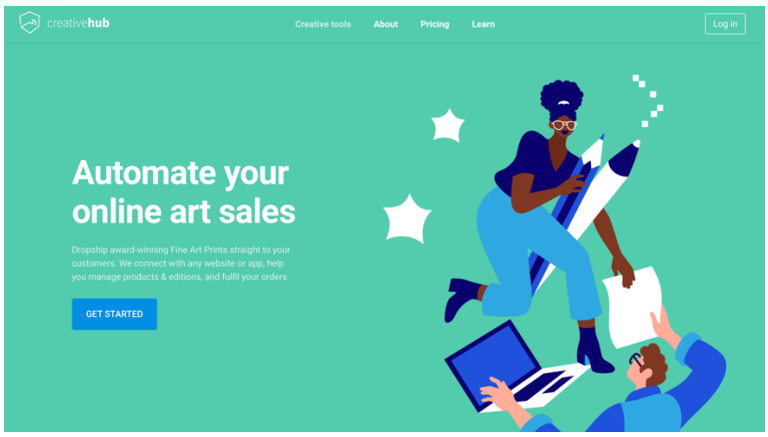

Görsel 10. Creative Hub websitesinin arayüzü.

Talep üzerine baskı endüstrisinde Printify, Lulu Xpress, T-pop, Gelato ve Creative Hub dışında onlarca farklı tedarik firmasının da hizmet verdiği bilinmektedir. Bu sebeple tedarik firması seçilmeden önce mutlaka avantaj ve dezavantaj yaratabilecek tüm özellikler detaylı şekilde araştırılmalıdır. Bu araştırmada yer verilen

tedarik firmaları, üretim ve dağıtım özelliklerindeki farklılıkları ve çeşitli ihtiyaçlara yönelik ürün yelpazeleri göz önünde bulundurularak seçilmiştir. Bu doğrultuda, geniş envanteri ile Printful, masaüstü yayıncılık ürünlerine odaklanan Lulu, çevre dostu ürünleriyle T-pop, geniş baskı ve tedarik ağıyla Gelato ve sanatsal baskı alanında uzmanlaşan Creative Hub, örnek firmalar olarak değerlendirilmiştir. Tasarımcılar, üretilmesini istediği ürünleri tasarımlarına uygun çerçevelerde belirlemeli ve bu ürünleri sağlayan tedarikçileri ayrıntılı biçimde karşılaştırmalıdır. Ürün kalitesinden ambalajına, kargolama hızından baskı kalitesine kadar farklı bir çok değişkenin müşteri memnuniyetini ve doğal olarak tasarımların üretim çıktılarını ve kalitesini etkileyeceği unutulmamalıdır.

Sonuç

Talep üzerine baskı, grafik üretim tekniklerinde dijital baskı teknolojilerinin hakimiyet kurduğu günümüzde grafik tasarımcılar için önemli bir iş modelidir. Bu yöntem, tasarımcıların eser ve çalışmalarını, küresel ölçekte belirlenen ürünler olarak müşterilere ulaştırmasını sağlamaktadır. Ürünlerin üretimi ve dağıtımındaki iş yükünün büyük bir bölümü ise tasarımcı tarafından belirlenen tedarikçi firma tarafından gerçekleştirilmektedir. Böylelikle grafik tasarımcı iş sürecinin oldukça büyük bir bölümünden zaman ve bilgi tasarrufu sağlamakta, bu sayede ise uzmanlık alanına daha yoğun yönelebilecek olanağa sahip olarak tasarımlarına ve sanatsal üretimine daha çok odaklanabilmektedir. Bununla birlikte, grafik tasarımcı kendi kişisel ya da kurumsal markasını yaratabilmekte ve tasarımlarını uluslararası pazarda bir gelir kaynağı hâline getirebilmektedir. Talep üzerine baskı yöntemi ile kitap baskılarından tekstil ürünlerine, poster tasarımlarından farklı birçok fiziki ürüne kadar, tasarımlar dünya çapında satışa sunulmaktadır. Bu sebeple gerek profesyonel olarak çalışmakta olan grafik tasarımcılar, gerekse yeni mezun hatta eğitim hayatına devam etmekte olan grafik tasarım öğrencileri, doğru bir strateji ile yaratıcılıklarını pratik ve minimum maliyetle, geniş bir ürün yelpazesinde diledikleri ürüne dönüştürebileceklerdir. Bu iş modeli, başta grafik tasarımcılar olmak üzere yaratıcı bir alanda çalışmakta olan farklı sanat ve tasarım disiplini mensuplarına da aktif veya pasif bir gelir elde etme imkânı tanımaktadır.

Bunlarla birlikte, tasarımların sergilendiği ve alıcılarla buluştuğu çevrimiçi platformlar, tasarımcı ve sanatçıya maddi gelir dışında görülebilirlik ve tanınabilirlik fırsatları da sunmaktadır. Uygulanan tasarımlar uluslararası çevrimiçi platformlarda yayınlanmakta, bu bağlamda erişilebilirlik ve görünürlüğün oldukça önemli olduğu günümüzde, yaratıcı kişilere farklı katkılar da sağlamaktadır.

Grafik tasarım, yaratıcı imgelerle görsel iletişimin her alanında faaliyet gösteren bir disiplindir. Talep üzerine baskı iş modeli, başta grafik tasarımcılar olmak üzere farklı sanat ve tasarım disiplinindeki yaratıcı bireylerin kişisel olarak girişimde bulunabilecekleri ve yaratıcılıklarını bir gelir kaynağı olarak kullanabilecekleri fırsatlar sunmaktadır. Girişimcilik, gerek sosyal gerekse ticari faaliyetlerin gerçekleşmesi bağlamında görünür olan fırsatların anlaşılabilmesi sağlayan ve farklı birçok disiplini kapsayan genel bir kavramdır (Başar, 2014). Bu bağlamda, bu araştırma başta grafik tasarım disiplini olmak üzere, sanat ve tasarım disiplinlerinde girişimciliğin önemine de dikkat çekmektedir.

Kaynakça

Ambrose, G., & Harris, P. (2012). *Görsel Baskı Öncesi Hazırlık ve Üretim Sözlüğü. (Çev., Mehmet Emir Uslu, Candan Cengiz),* İstanbul: Literatür.

Ambrose, G., & Harris, P. (2017). *Grafik Tasarımın Temelleri. (Çev., Mehmet Emir Uslu*) İstanbul: Literatür.

Artun, C. (2017). *Teknolojik Gelişmelerin Grafik Tasarıma Etkileri*, Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Başar, M. (2014). *Akademik Girişimcilik Kuruluş Finansmanı ve Şirketleşme Süreci.* Ankara: Nisan Kitabevi.

Becer, E. (2019). *İletişim ve Grafik Tasarım.* Ankara: Dost Kitabevi.

Collective, G. C. (2015). *Graphic Design and Print Production Fundamentals.* BC Campus.

Danesi, M. (2008). *Dictionary of Media and Communications.* M. E. Sharpe.

Erdem, B. (2013). *Matbaacılık ve Basım Süreci.* İstanbul: Cinius Yayınları.

Fern, A. (1972). [Review of *A History of Lithography*, by W. Weber]. *The Art Bulletin*, *54*(3), 372– 372. https://doi.org/10.2307/3049022

Higgins, S. W. (2011). Could print on-demand actually be the "new interlibrary loan"? *Interlending & Document Supply, 39*(1), 5-8.

Johnson, H. (2005). *Mastering Digital Printing.* United States of America: Thomson Course Technology.

Ketenci, H. F., & Bilgili, C. (2006). *Yongaların 10000 Yıllık Gizemli Dansı: Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı.* İstanbul: Beta.

Mazlum, F. S. (2006). *Masaüstü Yayıncılık Tasarım ve Basım Teknolojisine Giriş*. Gazi Kitabevi: Ankara.

Mladenović, V., Panjan, P., Paskvale, S., Çalışkan, H., Poljanšek, N., & Čekada, M. (2016). Investigation of the laser engraving of aisi 304 stainless steel using a response-surface methodology. Tehnicki Vjesnik - Technical Gazette, 23(1). https://doi.org/10.17559/tv-20150504150446

Özer, A. (1995). *Grafik Üretim Teknikleri* (No. 850). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Polat, H. H. (2018). Endüstriyel Baskı Teknikleri ve Dijital Baskı. The Journal of Academic Social Science., 639-646. http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.14319

Savage, E. (2015). Colour printing in relief before c.1700: a technical history., 23-41. https://doi.org/10.1163/9789004290112_004

Uçar, T. F. (2019). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım.* İstanbul: İnkılap.

Uslu, Y., (2022). BÖLÜM 2-Tipo Baskı (Yüksek Baskı) Tekniği ve Dijital Üretim Yöntemleri. Grafik Üretim ve Dijital Çoğaltım Teknikleri (pp.33-53), Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:4313 Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 3075.

Weber, S. (2006). *The Home Based Bookstore: Start your own business selling used books on Amazon, Ebay or your own web site.* Weber Books.

Weill, A. (2007). *Grafik Tasarım.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Yıldız, A. (2022). Bir Araştırma Metodolojisi Olarak Sistematik Literatür Taramasına Genel Bakış. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 367-386.

İnternet Kaynakları

Adobe.com. (n.d.). *Evolution of the PostScript Language*. https://www.adobe.com/products/postscript.html (Erişim: 01.05.2024).

Apple.com. (n.d.). *API nedir?.* https://support.apple.com/tr-tr/guide/shortcuts-mac/apd2e30c9d45/mac (Erişim: 15.04.2023).

Bottorff, C. (2023). *What is Dropshipping? Everything you need to know.* Forbes. https://www.forbes.com/advisor/business/what-is-dropshipping-everything-you-need-to-know/ (Erişim: 10.04.2023).

Creativehub.io. (n.d.). *Your art sales, powered by us.* https://creativehub.io/sell-art/ (Erişim: 13.09.2024).

Etsy.com. (n.d.). Millions of shoppers can't wait to see what you have in store. https://www.etsy.com/sell?ref=ftr (Erişim: 13.04.2023).

Gelato.com. (n.d.). *Connect your business to Gelato.* https://www.gelato.com/integrations (Erişim: 12.04.2023).

Lulu.com. (n.d.). *Print your own book.* https://www.lulu.com/ (Erişim: 12.09.2024).

Pecka, V. (n.d.). *What is Posterlad?.* https://posterlad.com/pages/about (Erişim: 15.05.2023).

Rappa, M. (n.d.). *Business Models on the Web.* https://digitalenterprise.org/models/ (Erişim: 10.08.2024).

Printful.com (n.d.). *Turning your ideas into brands and products.* https://www.printful.com/about (Erişim: 11.04.2023).

T-pop.com. (n.d.). https://www.tpop.com/en (Erişim: 11.04.2023).

Görsel Kaynaklar

Görsel 1. Talep Üzerine Baskı İş Modeli Süreci, 2024. Kişisel Arşiv.

Görsel 2. Pecka, V. (t.y.). Posterlad.com afiş tasarımlarından örnekler. https://posterlad.com (15.05.2023).

Görsel 3. Contino, J. (t.y.). Contino'nun talep üzerine baskı yöntemiyle satışa sunduğu giyim ürünlerinden bazıları. https://www.contino.shop (12.09.2024).

Görsel 4. Printful (t.y.). Talep üzerine baskı yöntemiyle üretilmiş kanvas ayakkabılar ve kişiselleştirilebilen ambalaj. https://www.printful.com/custom/footwear/shoes/mens-high-top-canvas-shoes (11.04.2023).

Görsel 5. Etsy websitesinin arayüzü. https://www.etsy.com/?ref=lgo (11.08.2024).

Görsel 6. Printful websitesinin Türkçe çeviri arayüzü. https://www.printful.com (10.07.2024).

Görsel 7. Lulu websitesinin arayüzü. https://www.lulu.com (10.07.2024).

Görsel 8. T-pop websitesinin arayüzü. https://www.tpop.com/en (12.07.2024).

Görsel 9. Gelato websitesinin arayüzü. https://www.gelato.com (13.07.2024).

Görsel 10. Creative Hub websitesinin sanat satışı bölümü arayüzü. https://creativehub.io/sell-art/ (11.07.2024).

FROM GRAPHIC DESIGN TO PRODUCT: AN ANALYSIS OF THE PRINT ON DEMAND BUSINESS MODEL FOR DESIGNERS

Onur Kuran

ABSTRACT

In today's world, graphic designers operate within an exceptionally broad spectrum of fields. Graphic design, essential in all areas of visual communication, is in demand across diverse work environments, from advertising agencies to game development companies, from new media platforms to desktop publishing. Additionally, the number of freelance graphic designers has been steadily increasing. The demand-driven print business model has gained popularity, particularly among graphic designers seeking freelance opportunities or passive income, as well as creative minds from various art and design disciplines. This study examines the demand-driven print business model emerging with the advancements in digital printing technologies within the context of graphic production techniques. It explores how individuals—whether from the discipline of graphic design or other art and design fields—can leverage this business model by utilizing their works or digital files created through digital printing techniques. The research elaborates on how graphic designers and individuals creating works suitable for digital printing technologies can generate income and distribute their designs as physical products across a wide range of product categories worldwide. This study, descriptive in nature, aims to provide an overview of the demand-driven print model. Furthermore, it serves as a guide for graphic designers interested in this business model and highlights the significance of entrepreneurship across all art and design disciplines.

Keywords: Graphic design, graphic production techniques, digital printing, print-on-demand, entrepreneurship in art and design